KATOLIČKI KALENDAR

1979

KATOLIČKI KALENDAR

za prostu 1979. godinu

Prilog

Kratka povijest i život župe Bač, te rad Crkvene općine prvih pedeset godina.

Priredio: Ivo Topalić, župnik u miru.

**Izdato
prigodom 200-godišnjice župske crkve u Baču.**

Izdaje: Uredništvo vjersko-informativnog lista »Bačko klasje«, Bačka Palanka: Trg Bratstva-jedinstva broj 30.

Autor: Ivo Topalić, župnik u m. Subotica: Harambašićeva 7.

Tiraž: 500 primjeraka.

Štampa: Štamparija »Ruske slovo« Ruski Krstur

Na osnovu mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, nauku i kulturu SAP Vojvodine broj 413-522 od 20. XI 1978. — izdanje je oslobođeno od plaćanja osnovnog i posebnog poreza na promet.

ZAPOVIJEDANI BLAGDANI

jesu sve nedjelje u godini, zatim Nova godina, Bogojavljenje (Sv. Tri Kralja), Sv. Josip, Uskrs, Spasovo, Duhovi, Tijelovo, Sv. Petar i Pavao, Velika Gospa, Svi Sveti, Bezgrešno Začeće BDM i Božić. Više nisu zapovijedani blagdani: Svijećnica, Blagovijest, Mala Gospa, drugi dan Božića i Uskrsa, ali ih katolici još rado svetkuju.

DRŽAVNI PRAZNICI U SFR JUGOSLAVIJI

1. i 2. januar — Nova godina
1. i 2. maj — Praznik rada
4. jul — Dan borca
29. i 30. novembar — Dan Republike

REPUBLIČKI PRAZNICI

7. jul — Dan narodnog ustanka u Srbiji
13. jul — Dan narodnog ustanka u Crnoj Gori
22. jul — Dan narodnog ustanka u Sloveniji
27. jul — Dan narodnog ustanka u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini
11. oktobar — Dan narodnog ustanka u Makedoniji
22. oktobar — Dan oslobođenja Bača

OBAVEZNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati post i nemrs na Pepelnicu i na Veliki Petak, a samo nemrs u sve korizmene petke. Zakon nemrsa obavezuje i na sve petke u godini, ako petkom ne dođe zapovijedani blagdan, ali umjesto toga nemrsa u petke izvan korizme mogu vjernici odabrati koje drugo djelo pokore ili kakvo karitativno djelo. Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obavezuje sve vjernike koji su navršili 14 godina, a post sve one koji su navršili 21 godinu i još nisu započeli 60. godinu. U dane posta smije se uzeti samo jedan obrok do sitosti, a druga dva samo nešto malo. Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obaveze posta i nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

JANUAR

P	**1**	**Nova Godina.** Marija Bogorodica
U	2	Bazilije Veliki
S	3	Genoveva, Anastazija
Č	4	Anđelka,
P	**5**	Emilijana, **Prvi petak.** Blagoslov vode.
S	**6**	**Bogojavljenje**, Tri Kralja
N	**7**	**Krštenje Isusovo**
P	8	Teofil, Severin
U	9	Julijan, Živko
S	10	Dobroslav
Č	11	Neven, Nevenka
P	12	Ernest
S	13	Veronika, Radovan
N	**14**	**2. kroz godinu**
P	15	Pavao pustinjak
U	16	Marcel
S	17	Antun pustinjak
Č	18	Priska, Piroška
P	19	Ljiljana
S	20	Fabijan i Sebastijan
N	**21**	**3. kroz godinu.** Janja
P	22	Vinko
U	23	Vjera, Ema
S	24	Franjo Saleški
Č	25	Obr. sv. Pavla ap. Bač: Zaštitnik župe.
P	26	Timotej
S	27	Anđela Merići, Živko
N	**28**	**4. kroz godinu,** Toma Akvinski
P	29	Valerije, Zdeslav
U	30	Martina, Gordana
S	31	Ivan Bosco

Mjesečeve mijene

Prva četvrt	5 januara
Uštap, pun	13 januara
Zadnja četvrt	21 januara
Mlađak	28 januara

FEBRUAR

Č	1	Brigita, Miroslav
P	**2**	**Svijećnica,** Marin, Marijan
S	3	Blaž, Vlaho (podgrljavanje).
N	**4**	**5. kroz godinu,** Veronika
P	5	Jaga, Dobrila
U	6	Doroteja
S	7	Držislav
Č	8	Mladen
P	9	Apolonija
S	10	Skolastika, Vilim
N	**11**	**6. kroz godinu**
P	12	Zvonimir
U	13	Božidarka, Katarina R.
S	14	Valentin, Zdravko
Č	15	Vitomir
P	16	Julijana
S	17	Darko
N	**18**	**7. kroz godinu**
P	19	Ratko, Konrad
U	20	Lav, Lea, Leonka
S	21	Petar Damjanski, Eleonora
Č	22	Katedra sv. Petra, Tvrtko
P	23	Polikarpo, Grozdan
S	24	Goran
N	**25**	**8. kroz godinu**
P	26	Branimir
U	27	Gabrijel, Tugomir
S	**28**	Teofil, Bogoljub, **Pepelnica**

Mjesečeve mijene

Prva četvrt	4 februara
Uštap, pun	12 februara
Zadnja četvrt	20 februara
Mlađak	26 februara

MART

Č	1	Zoran, Jadranka
P	2	Čedo, Lucije
S	3	Maroje, Marin, Kamilo
N	**4**	**1. korizmena: Čista**
P	5	Euzebije, Teofil
U	6	Zvjezdana, Viktor
S	7	Perpetua i Felicita
Č	8	Ivan od Boga, Ivša
P	9	Franciska R. Franjka
S	10	Krunoslav, Emil
N	**11**	**2. korizmena: Pačista**
P	12	Bernard
U	13	Rozalija
S	14	Matilda
Č	15	Veljko, Longin
P	16	Smiljan, Hrvoje
S	17	Domagoj, Patrik
N	**18**	**3. korizmena: Bezimena**
P	**19**	sv. **Josip zaručnik BDJM.**
U	20	Dionizije, Vladislav
S	21	Vesna
Č	22	Lea, Jaroslav
P	23	Pelagija, Slava
S	24	Šimun, Agapit
N	**25**	**4. korizmena,** Blagovijest
P	26	Irenej, Tekla
U	27	Lidija
S	28	Sonja, Nada
Č	29	Ćiril đak.
P	30	Vlatko, Viktor
S	31	Benjamin

Mjesečeve mijene

Prva četvrt	5 marta
Uštap, pun	13 marta
Zadnja četvrt	21 marta
Mlađak	28 marta

APRIL

N	**1**	5. **korizmena: Gluha**
P	2	Franjo Paulski
U	3	Cvijeta,
S	4	Izidor, Strahimir
Č	5	Vinko Fer. Berislav
P	6	Vilim, Rajko
S	7	Ivan de la Šalle
N	**8**	**Cvjetnica**
P	9	Demetrije
U	10	Ezekijel, Zdeslav
S	11	Stanislav
Č	12	Sveti Četvrtak
P	13	Sveti Petak, post i nemrs!
S	14	Sveta Subota, blagoslov jela.
N	**15**	**USKRS G. N. I. Krista**
P	16	Uskrsni ponedjeljak, Bernardica
U	17	Rudolf
S	18	Apolonija
Č	19	Ema, Rastislav
P	20	Marcijan, Bogoljub
S	21	Anzelmo, Goran
N	**22**	**Mladi Uskrs**
P	23	Juraj, Đuro, **Đurđevo**
U	24	Fidelis, Vjerko
S	25	Marko ev. Blagoslov usjeva
Č	26	Kleto i Marcelin,
P	27	Hozana Kotorka
S	28	Polion, Euzebije
N	**29**	3. **uskrsna,** Katarina Sijenska
P	30	Josip Kotolengo, Bač: Klanjanje

Mjesečeve mijene:

Prva četvrt	4 aprila
Uštap, pun	12 aprila
Zadnja četvrt	19 aprila
Mlađak	26 aprila

MAJ

U	1	sv. Josip radnik
S	2	Eugen
Č	3	Filip i Jakov apostoli
P	4	Florijan, Cvjetko
S	5	Anđelko
N	**6**	**4. uskrsna,** Dominik Savio
P	7	Dujam, Duško
U	8	Marija Posrednica
S	9	Pahomije, Mirna
Č	10	Gospa Trsatska,
P	11	Mamerto
S	12	Leopold Mandić, Pankracije
N	**13**	**5. uskrsna,** Servacije
P	14	Matija apostol
U	15	Sofija, Sonja
S	16	Ivan Nepomuk
Č	17	Paskal, Bruno
P	18	Ivan I. papa
S	19	Celestin, Ivon
N	**20**	**6. uskrsna,** Bernardin Sijenski
P	21	Dubravka — prosni dani
U	22	Jelena, Renata, Milan — prosni dani
S	23	Željko, Deziderije — prosni dani
Č	**24**	**Spasovo**
P	25	Beda Časni, Grgur
S	26	Filip Neri, Zdenko
N	**27**	**7. uskrsna**
P	28	Vilim, Vilko
U	29	Ervin, Većeslav
S	30	Ivana Orleanska, Ivka
Č	31	Pohod BĐM.

Mjesečne mijene:

Prva četvrt	4 maja
Uštap, pun	12 maja
Zadnja četvrt	19 maja
Mlađak	26 maja

JUN

P	1	Justin, Mladen
S	2	Marcelin
N	**3**	**Duhovi**
P	4	Kvirin, Predrag
U	5	Bonifacije
S	6	Norbert
Č	7	Robert, Radoslav
P	8	Medardo
S	9	Efrem
N	**10**	**Presveto Ttrojstvo**
P	11	Barnaba apostol
U	12	Ivan Fakundo
S	13	Antun Padovanski
Č	**14**	**Tijelovo, Brašančevo**
P	15	Vid, Modest,
S	16	Franjo Regis, Ivan Nepomuk
N	**17**	**11. kroz godinu**
P	18	Marko i Marcelijan
U	19	Gervazije i Protazije
S	20	Silverije
Č	21	Alojzije Gonzaga, Vjekoslav, Slavko
P	22	Paulin Nol. Toma More
S	23	Sidonija, Zdenka
N	**24**	**12. kroz godinu,** rođ. Ivana Krstitelja
P	25	Vilim, Henrik
U	26	Ivan i Pavao
S	27	Ladislav Ugarski
Č	28	Irenej, Mirko
P	**29**	**Petar i Pavao,** Krešimir, **Bač: Proštenje.**
S	30	Rimski prvomučenici, Bač: Klanjanje.

Mjesečeve mijene:

Prva četvrt	2 juna
Uštap, pun	10 juna
Zadnja četvrt	17 juna
Mlađak	24 juna

JUL

N	**1**	**13. kroz godinu**
P	2	Bernardin, Oton
U	3	Toma apostol
S	4	Elizabeta, Elza
Č	5	Ćiril i Metod
P	6	Marija Goretti
S	7	Klaudije, Vilko
N	**8**	**14. kroz godinu**
P	9	Leticija, Veseljka
U	10	Amalija, Ljubica
S	11	Benedikt opat
Č	12	Ivan Gvalbertski
P	13	Henrik, Hinko,
S	14	Kamilo de L. Miroslav
N	**15**	**15. kroz godinu**
P	16	Gospa Karmelska
U	17	Aleksije, Branko
S	18	Fridrik, Marina
Č	19	Makrina, Zora,
P	20	Ilija prorok
S	21	Lovro Br. Danijel
N	**22**	**16. kroz godinu**
P	23	Brigita, Apolinar
U	24	Kristina, Mirjana
S	25	Jakov ap. Kristofor,
Č	26	Joakim i Ana rod. BlĐM.
P	27	Klement, Ljerka
S	28	Nazarij i Celzo
N	**29**	**17. kroz godinu**, Marta, Blaženka
P	30	Petar Krizolog,
U	31	Ignacije Lojolski, Vatroslav

Mjesečeve mijene:

Prva četvrt	2 jula
Uštap, pun	9 jula
Zadnja četvrt	16 jula
Mlađak	24 jula

AUGUST

S	1	Alfons Liguori, Vjera, Nada
Č	2	Porciunkula, Gospa od Anđela
P	3	Augustin Kažotić, Lidija
S	4	Ivan Vianney, arski župnik
N	**5**	**18. kroz godinu** Gospa Snježna
P	6	Preobraženje Gospodinovo
U	7	Siksto Kajetan
S	8	Dominik, Dinko, Nedjeljko
Č	9	Roman, Tvrtko
P	10	Lovro đakon
S	11	Klara, Jasna
N	**12**	**19. kroz godinu**
P	13	Ivan Berhmans
U	14	Euzebije, Anastazija
S	**15**	**Velika Gospa**
Č	16	Rok,
P	17	Hijacint
S	18	Jelena Križarica, Jelka
N	**19**	**20. kroz godinu**
P	20	Stjepan kralj
U	21	Pijo X. Blago
S	22	Marija Kraljica
Č	23	Ruža Limska,
P	24	Bartol apostol
S	25	Ljudevit kralj
N	**26**	**21. kroz godinu**
P	27	Monika Časlav
U	28	Augustin
S	29	Glavosjek Ivana Krstitelja
Č	30	Feliks, Veseljka, Radojka — Bač: Klanjanje — Sestre
P	31	Rajmund, Rajko, Ljubomir

Mjesečeve mijene:

Prva četvrt	1 augusta
Uštap, pun	8 augusta
Zadnja četvrt	14 augusta
Mlađak	22 augusta
Prva četvrt	30 augusta

SEPTEMBAR

S	1	Egidije, Ana proročica
N	**2**	**22. kroz godinu**
P	3	Grgur Veliki
U	4	Ruža Pal. Ida
S	5	Lovro J. Darko
Č	6	Zaharija, Boris
P	7	Marko Križevčanin, Blaženka
S	**8**	**Mala Gospa**, rođ. BlĐM.
N	**9**	**23. kroz godinu**
P	10	Nikola To. Lijepa
U	11	Proto i Hijacint, Cvjetko
S	12	Ime Marijino
Č	13	Ivan Zlatousti, Zlatko
P	14	Uzvišenje sv. Križa, Bač: Selski svetac
S	15	Gospa Žalosna, Tugomila
N	**16**	**24. kroz godinu**
P	17	Rane sv. Franje, Robert
U	18	Josip Kupertski, Sonja
S	19	Januarije, Suzana, Željko
Č	20	Kandida, Svjetlana
P	21	Matej apostol i evanđ.
S	22	Toma Vil. Mavro
N	**23**	**25. kroz godinu**
P	24	Marija Otkupiteljica
U	25	Aurelija, Zlata
S	26	Kuzma i Damjan, Damir
Č	27	Vinko Paulski
P	28	Vjenceslav, Večeslav
S	29	Mihael, Gabrijel i Rafael ark.
N	**30**	**26. kroz godinu**

Mjesečeve mijene:

Uštap, pun	6	septembra
Zadnja četvrt	13	septembar
Mlađak	21	septembra
Prva četvrt	29	septembra

OKTOBAR

P	1	Terezija od Malog Isusa
U	2	Anđeli Čuvari
S	3	Franjo Borgija
Č	4	Franjo Asiški
P	5	Flavijan, Miodrag
S	6	Bruno, Verica
N	**7**	**27. kroz godinu,** BĐM. od Krunice
P	8	Benedikta
U	9	Dionizije, Ivan L.
S	10	Danijel
Č	11	Emilijan, Milan
P	12	Serafin, Maksimilijan
S	13	Eduard, Hugo
N	**14**	**28. kroz godinu**
P	15	Terezija Avilska
U	16	Margareta Alak.
S	17	Ignacije Ant.
Č	18	Luka evanđ.
P	19	Ivan Breb.
S	20	Vendelin
N	**21**	**29. kroz godinu**
P	22	Marija Salome
U	23	Ivan Kapistran
S	24	Antun Claret
Č	25	Krizant i Darija
P	26	Demetrije, Zvonko
S	27	Sabina
N	**28**	**30. kroz godinu**
P	29	Narcis, Darko
U	30	Alfons Rodriges - Bač. klanjanja Franjevci
S	31	Volfgang, Vukmir

Mjesečeve mijene:

Uštap, pun	5 oktobra
Zadnja četvrt	12 oktobra
Mlađak	21 oktobra
Prva četvrt	28 oktobra

NOVEMBAR

Č	**1**	**Svi Sveti**, Svetislav, Sveto
P	2	Dušni dan, Dušica, Duško
S	3	Martin Porres, Silvija
N	**4**	**31. kroz godinu**
P	5	Emerik, Mirko, Zakarija
U	6	Leonard, Sever, Vedran
S	7	Engelbert, Anđelko
Č	8	Gotfrid, Bogdan, Bogoljuba
P	9	Gracija Kotorski, Milostislav
S	10	Leon Veliki, Lav, Lavoslav
N	**11**	**32. kroz godinu**, Martin, Davorin
P	12	Jozafat, Emilijan, Milan
U	13	Stanislav Kostka, Stanko, Didak
S	14	Nikola Tavelić
Č	15	Albert Veliki, Leopold, Berta
P	16	Margareta Škotska, Gertruda, Ivan Trog.
S	17	Elizabeta Ugarska, Igor
N	**18**	**33. kroz godinu** Bač: Godišnjica posvete crkve.
P	19	Poncijan, Krispian
U	20	Feliks Valois, Srećko, Edmund
S	21	Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
Č	22	Cecilija, Cilika, Slavujka
P	23	Klement, Kolumban, Milivoj, Blagoje
S	24	Krizogon, Krševan, Firmina
N	**25**	**Krist Kralj**, Katarina Aleks.
P	26	Konrad, Leonardo
U	27	Maksim, Severin, Virgilije
S	28	Sosten, Jakov Markijski, Držislav
Č	29	Saturnin, Iluminata, Svjetlana
P	30	Andrija apostol, Hrvoslav

Mjesečene mijene:

Uštap, pun	4 novembra
Zadnja četvrt	11 novembra
Mlađak	19 novembra
Prva četvrt	26 novembra

DECEMBAR

S	1	Eligije, Natalija, Božena
N	**2**	**1. Došašća,** Bibijana, Živka
P	3	Franjo Ksaverski
U	4	Ivan Damaščanski, Barbara
S	5	Saba, Krispina, Dalmatin
Č	6	Nikola biskup, Nikša
P	7	Ambrozije, Agaton, Dobroslav
S	**8**	**Bezgrešno Začeće BDM.** Ljiljana
N	**9**	**2. Došašća,** Valerija, Zdravka
P	10	Gospa Loretska
U	11	Damaz, Damir, Sabin
S	12	Ivana Franciska Chantal
Č	13	Lucija, Jasna, Svjetlana
P	14	Ivan od Križa, Špiro, Krševan
S	15	Irenej, Kristina, Darija
N	**16**	**3. Došašća,** Adela, Albina, Etela
P	17	Lazar, Olimpija
U	18	Gracijan, Bosiljko
S	19	Urban, Tea, Vladimir
Č	20	Amon, Eugen i Makarije
P	21	Petar Kanizije, Snježan
S	22	Honorat, Časlav, Zenon
N	**23**	**4. Došašća,** Ivan Kentijski
P	24	Badnjak, Adam i Eva
U	**25**	**Božić,** Anastazija
S	26	Stjepan, Krunoslav
Č	27	Ivan apostol, Janko
P	28	Nevina Dječica, Mladen
S	29	Toma Becket, David
N	**30**	**Sv. Obitelj,** Bač; klanjanje
P	31	Silvestar, Silvije, — Zahvalnost

Mjesečeve mijene:

Uštap, pun	3 decembra
Zadnja četvrt	11 decembra
Mlađak	19 decembra
Prva četvrt	26 decembra

B A Č

KRATKA POVIJEST I ŽIVOT ŽUPE

U jugo-zapadnoj Bačkoj na pruzi Bogojevo—Bačka Palanka, uz presahnulo korito rječice Mostonge, deset do dvadeset kilometara od Dunava, na čistoj bačvanskoj ravnici, koju presjeca kanal Dunav—Tisa—Dunav, leži vrlo staro selo BAČ, tipično po krivim ulicama, do nedavna kućama trščarama i pitomim stanovnicima starosjediocima katolicima Šokcima-Hrvatima i Mađarima, koji su sve do II. svjetskog rata, skoro dvjesta godina živjeli sa Nijemcima, a sada žive u bratskoj ljubavi sa slavenskom braćom pravoslavcima Srbima, koloniziranim iz Bosne.

Riječ: bač-bačija, od koje potječe ime Bač jest slavenskog porijekla i znači: čobanin, pastir, odnosno kolebica, kućica (od drveta) gdje su se čobani, pastiri skrivali, sklanjali za nevremena. Prema Stelzeru samo je naselje rimskog porijekla, što potvrđuju mnoge iskopine: ciglje, opeke i brušeno kamenje, koje je Henselmann iskopao. U starim spisima pak stoji, da je Bač bilo-značilo muško ime i svakako jedno znamenitije slavensko naselje.

Sa vjersko-crkvenog gledišta Bač je poznatiji nego kao politička općina, koji se kao takav spominje tek u XI stoljeću za vrijeme sv. Stjepana kralja i Ladislava. No zato gradić (opidum) Bač, star je i jest jedna od mnogih utvrda na Dunavu. Prvotno je to bila samo jedna mala uzvišica, još iz rimskih vremena, utvrđena ne toliko utvrđenjima, koliko više vodom opkoljena — Mostongom. Današnje zidine ostaci su utvrde, kojoj je zadnji oblik dao još Karlo Robert (1338—1342). Kralj Matija je htio održati sabor državni u Baču, ali ipak sabor nije održan zbog stanovitih razloga. Poslije njega Kralj Ulászló održao je sabor u Baču 1499. godine, gdje je spreman rat protiv Turaka. Tada je pod Bačom stajalo oko dvanaest tisuća naoružanih vojnika, spremnih za rat. Uslijed skoro stalnih ratova u ovim krajevima stradao je Bač uvijek. U XV stoljeću ga je obnovio Petar II Vardai, a konačno dovršio kaločki nadbiskup Tomori. Iza Mohačke bitke Turci su ga spalili. Iza toga opet je kako tako obnovljen i utvrđen, da ga opet 1705. Rakocijeve trupe spale.

I tako danas imamo samo ruševine, koje zub vremena dalje uništava. Godine 1842. veliki župan Bačke županije Josip Rudić upozorio je na to nadbiskupa Klobusiczkog, koji je uzeo ove ruševine u zaštitu od daljnjeg propadanja. Danas su pod zaštitom Države, a jedna je kula restaurirana. Iza ovih događaja ostao je ovaj kraj posve opustošen godinama. Đuro Balog bački župnik 1867 godine piše u knjizi »Stogodišnji spomen župe Bač«: »Bač je sada zapušten i bez ikakvih pretenzija, skroman gradić. Sa svih strana opkoljen je vodom, tako da se u sam gradić može ući samo preko drvenih ćuprija (mostova). Pod vodom je oko dvije hiljade jutara zemlje. Zemlje su slabe, mršave, vina slaba, bez ikakve trgovine. Stanovnici su poljoprivrednici, bave se i stočarstvom. Zanatlije se takođe bave poljoprivredom, a tek samo zimi svojim zanatom.

DOLAZAK ŠOKACA

Prva veća skupina, koja je naselila ove krajeve, bili su Šokci-Hrvati, tamo od donje Tuzle. Došli su u ove krajeve 1686-tih godina, predvođeni od Oo. Franjevaca, a koji su donijeli sa sobom glasovitu sliku Majke Božje, zvanu Crna Gospa ili kip Gospin prema predaji. Originalne slike nema, ali reprodukcija te slike se nalazi u samostanu Oo. Franjevaca u Baču. Tom slikom odnosno kipom Gospe dokazali su svoje sinovsko štovanje prema Gospi. Donijeli su i nešto knjiga, kao dokaz svoje dotadašnje kulture. Donijeli su sa sobom ono što im je bilo najmilije i najdraže, sa namjerom da ostanu u ovim krajevima. I ostali su. Tu su i danas, Bogu hvala! Preživjeli su mnoge bure i oluje, ratove i nedaće, a siromaštvo i neimaština, te potčinjenost pratili su ih dugo i dugo.

Među nedaće koje su ih pratile, svakako su na prvom mjestu česte poplave, zbog nadolaska Dunava, te neregulisanog korita rječice Mostonge. Pored one poplave Dunava, koju opisuje bački župnik presvijetli g. Đuro Balog, bile su poplave 1823. godine, pa 1835. kada je veći dio atara bio pod vodom. Zatim 1924. godine, pa 1926. godine, kad je u tzv. Guvnima bio porušen veći dio kuća. Sve su te kuće opet s Božjom pomoću podignute uz pripomoć Crvenog križa, ali uglavnom opet sa vlastitim sredstvima. Godine 1965. prijetila je opet opasnost od poplave, ali je ona lokalizirana na rit uz Dunav, te je Bač

ostao pošteđen. Danas je manja mogućnost od poplave. Mostonge je tako reći nestalo, a mjesto nje je kanal Dunav—Tisa—Dunav, koji je spreman regulirati vodu. Tako danas, zaboravivši sve gore spomenuto, žive starosjedioci Bača u miru, blagostanju, zadovoljstvu i slobodi lijepe nam Domovine.

Sama župa kao vjerska zajednica vrlo je stara. Prema: Corpus juris Civilis, Novella imperatoris Justiniani XI. De privilegiis archiepiscopi primae justinianae (Zbornik građanskog prava, novela XI. cara Justiniana, o povlasticama nadbiskupa prve Justinijane stoji, da je već u VI stoljeću 535. godine postojala biskupija u Baču. Povjesničar Daniel Farlatti pak u svom Illiricum sacrum (Sveta Ilirija) tvrdi i dokumentima osnažuje, da je biskupija u Baču osnovana u V. stoljeću, a osnovao ju je Honorije II, nadbiskup solinski. Prema mišljenju drugih povjesničara, tako Ferdo Šišić, biskupija je postojala u Baču svakako prije XI. stoljeća, jer se spominje, da kad je kralj Ladislav, mađarski kralj osnovao biskupiju u Zagrebu, 1094 godine, na proglašenju biskupije bio je prisutan bački nadbiskup Fabijan. Dakle postojala je i vjerojatno, dapače najvjerojatnije osnovao ju je sveti Metodije, slavenski apostol. On je od Pape bio postavljen za nadbiskupa Panonije, pa pošto je Sirmium (današnja Sremska Mitrovica) bio razrušen, nije mogao imati sjedište tamo, nego je najvjerojatnije uzeo sebi za sjedište tada najbolju utvrdu Bač (šem. Sub.). Prema povjesničaru Katoni, osnovao ju je kralj Ladislav i 1135. sjedinio je sa kaločkom. Svakako vjerski život, župska zajednica postojala je od najstarijih vremena.

Prema knjizi: Notitiae paroeciae Bač — od najstarijih vremena dušobrižničku službu u Baču vršili su Oo. Franjevci, te je kao župska crkva služila franjevačka crkva. No 1766. godine kaločki nadbiskup grof Battyány József, povjerio je dušobrižničku službu svjetovnim svećenicima, tzv. mjesnim kapelanima, a sebe je imenovao prvim bačkim župnikom. U to vrijeme za vršenje službe Božje služila je jedna kapelica od pletera i blatom umazana. Ta se kapelica nalazila na mjestu današnje gospodarske zgrade Župskog ureda kako govori jedan inventar, koji je sastavio Garay Károly bački župnik.

Prema mišljenju najstarijih ljudi u Baču, predaja Bača govori, da se ta kapelica nalazila na mjestu gdje se danas nala-

zi zgrada zabavišta. No sve to nije bitno gdje se ona nalazila, nego kakva je ona bila. Tadašnji kaločki nadbiskup grof Battyány József bio je svjestan toga, te je u Baču, nekadašnjem sjedištu nadbiskupije, vlastitim troškom, uz radnu snagu naroda, sagradio današnju crkvu u čast sv. Pavlu apostolu. Kamen temeljac blagoslovio je 11. jula 1773. godine presvijetli gospodin Glaser, bački prepozit sv. Pavla, a 12. novembra 1780. godine crkva je bila dovršena i blagoslovio ju je generalni vikar presvijetli gospodin Antun Gašljević. Od dana kada je gospodin Glaser, bački prepozit blagoslovio kamen temeljac, kako sam spomenuo 11. jula 1773. godine, prošlo je evo, neka je G. Bogu hvala, 200. godina. Na stogodišnjicu crkve kardinal Hajnald

Župska crkva u Baču građena 1773—1780. godine

Ljudevit imao je nakanu bačku crkvu konsekrirati (posvetiti) i sve je već bilo pripremljeno i mali križići sa svijećnjacima na zidovima, ali iz nepoznatih razloga je posveta izostala. Kada je tadašnji bački župnik g. Đuro Balog, začasni kanonik i opat sv. Margarete, pismeno pitao kanonika Majorossy-a da sklone križiće sa svijećnjacima, on je odgovorio, da ne, jer još uvijek postoji nakana crkvu posvetiti. No to nije učinjeno. Što nije učinjeno na stogodišnjicu, evo s Božjom pomoću, učinjeno je na dvjestogodišnjicu dana 18. novembra 1973. godine.

Spomenuta crkva obnovljena je 1864. godine, 1875. je restauriran toranj i krov, 1923. je izgorjela (i krov i toranj), iste godine opravljen krov i toranj provizorno, 1937. podignut je novi toranj, 1957. odnosno 1966 crkva je skromno omaljana, a 1967. postavljen je novi oltar od umjetnog kamena, i to prema odredbi II Vatikanskog sabora, okrenut prema puku. Toranj podignut 1937. godine nastradao je usljed jake oluje, koja je harala nad Bačom dana 16. juna 1977. godine. Sada teku pripreme za podizanje novog tornja, baroknog stila, koji će odgovarati crkvi.

Sveti Ivan apostol u svom Otkrivenju (21,3) kaže: Evo šatora Božjega među ljudima, jer će Bog stanovati među njima i oni će biti narod njegov, i sam Bog bit će s njima (Bog njihov). I ova je crkva šator Božji, stan Božji od onoga časa, kada je blagoslovljena i u njoj prva sveta misa odslužena, te i u njoj stanuje Bog naš među nama, svojom djecom. Podignuta je, da se u njoj promiče slava Božja i da se po nauci, koja se u njoj bude naučavala, ljudi spase. Zato ću ovom zgodom letimice nabrojati dušobrižnike-župnike, koji su sa svojim suradnicima slavu Božju promicali i vodili brigu oko spasa povjerenih im duša.

BAČKI ŽUPNICI

Kako sam spomenuo PRVI bački župnik bio je kaločki nadbiskup grof **Battyány József**, koji je sam sebe imenovao bačkim župnikom, a u pastvi su radili njegovi kapelani. Iza njega slijedili su ovi bački župnici.

2. FRANJO KSAVERIJE GAŠLJEVIĆ (1781—1799), rođen je u Požegi. U Bač je došao iz Plavne. Bio je dekan i začasni kanonik. Umro je u Baču 8. III 1799. godine i sahranjen u crkvi između dva sporedna oltara, koja je sam podigao.

3. JOSIP POTEGIĆ (1799—1802.) rodom iz Bođani 1746. godine. Bio je župnikom u Bikiću, pa Beregu, gdje je postao dekan 1798. godine. U Bač je došao za župnika 1799. godine. Umro je u Baču i sahranjen je u bačkoj crkvi pod oltarom Blažene Djevice Marije 1802. godine.

4. PAVAO BEDNANIĆ (1803—1814.), rođen 1753 godine. Bio je dekan, a 1814. godine postao je kaločkim kanonikom i u tom svojstvu je umro u Kaloči 1817. godine.

5. VALENTIN POLERECKY (1814—1849), rođen u Prividi (Nyitra) dekan i prepozit. Imenovan bačkim župnikom 1814. godine. Umro je u Baču za vrijeme revolucije 1849. godine. Sahranjen je u bačkom groblju.

6. MATIJA TRSKIĆ (1850—1855.), rođen u Baji 1794. godine. Bio je više godina kapelan u Baču, zatim župnik u Dušnoku, odakle je došao u Bač za župnika 1850. godine. Umro je u Baču 1. februara 1855. godine i sahranjen u bačkom groblju.

7. STIPAN ŠAMANOVIĆ (1855—1860.), rođen u Szentistvánu. Bio je više godina kapelan u Baču, administrator u Boršodu, župnik u Dušnoku, zatim 23. aprila 1855. godine imenovan je bačkim župnikom. Godine 1858. postao je dekan. Umro je u Baču 16. februara 1860. godine. Sahranjen je u bačkom groblju. Bio je to čovjek načitan i ne — malih sposobnosti!

8. ĐURO BALOG (1860—1889.), rođen u Kupusini 16. aprila 1817. godine. U Bač je došao iz Vajske (1850—1860.). Ustoličio ga je kanonik, kasnije titularni biskup preuzvišeni gospodin IVAN ANTUNOVIĆ. Godine 1860. postao je dekanom, te komesarom Ženidbenog Suda, 1874. začasni kanonik, a 1881. godine opat od svete Margarete. Umro je u Baču 1889. godine i sahranjen u bačkom groblju, kod križa.

9. GARAY KÁROLY (1889—1902.), rođen je u Bajmoku 1844. god. Zaređen je za svećenika 14. marta 1867. godine. Godinu i pol je bio dijecezanski kancelista, zatim kapelan u Doroslovu, Kupusini, Svetozar Miletiću, Horgošu i dr. a 1889. godine postavljen za bačkog župnika. Župnikovao je u Baču do 1902. godine kad je i umro i sahranjen je u bačkom groblju kod križa.

10. IVAN EVETOVIĆ (1902—1923.), rođen je u Bácsalmásu 15. maja 1860. godine. Zaređen je za svećenika 26. juna 1885. godine. Kapelanovao je u Baćinu, Bikiću, Kaćmaru, Baj-

moku, zatim vjeroučitelj u Baji, a 1902. godine upravitelj župe u Baču. Župnikom u Baču imenovan je 1912. godine. Godine 1915. imenovan je bačkim prepozitom. Poslije I. Svjetskog rata upravljao je dijelom crkvenog imanja biskupijskog u Baču, koji je pripao Jugoslaviji. Bavio se i politikom, te je bio biran u Parlamenat za poslanika Bunjevačko-Šokačke stranke. Umro je u Baču 10. augusta 1923. godine, sahranjen uz učešće velikog mnoštva naroda, svećenika kao i vrlo uglednih svjetovnih ličnosti, u bačkom groblju u red među svoje vjernike, kako je to sam za života želio.

Pokojni Evtović ostao je u lijepoj uspomeni kod naroda u Baču, a i u okolnim mjestima, ne samo među katolicima nego i među pravoslavcima i kao čovjek i kao svećenik i svagdje gdje je mogao pomogao je i riječju, savjetom, i djelom. Mnogo je suza obrisao, osobito za vrijeme I. svjetskog rata Narod iz zahvalnosti, a i da mu spomen ovjekovječi, podigao mu je na deset-godišnjicu smrti, spomen ploču na zgradi Župskog Ureda.

Do imenovanja novog župnika, dušobrižničku službu vršili su vlč. gg. Franjo Piuković i Franjo Léh, kao privremeni upravitelji. Za ovo vrijeme, poslije smrti †Evetovića, dogodila su se dva događaja u župi Bač: Provalnici su provalili u crkvu i odnijeli monstrancu (pokaznicu) i izgorila je bačka župska crkva 18. VIII 1923. (krov i toranj), a jedino zvono se otopilo. Ovi događaji bili su uzrokom velike žalosti u Baču kod naroda, koji je svoju crkvu vrlo volio i uvijek s njom ponosan bio.

11. Dr STJEPAN TUMBAS (1923—1956.), rođen u Subotici 13. decembra 1868. godine Zaređen je za svećenika 26. juna 1891. godine Kapelanovao je u Dušnoku, Bajmoku, zatim vjeroučitelj u Subotici, te 1894. godine župnik u Vajski. Bačkim župnikom imenovan je 1923. godine. 1925. godine imenovan je papinskim komornikom, 1936. godine dekanom bačkog dekanata. Imao je doktorat iz crkvenog prava. Umro je u Baču 10. jula 1956. godine i sahranjen u bačkom groblju u blizini križa.

Pokojnik je mnogo žrtvovao za crkvu, osobito pri svom dolasku, kad je našao crkvu izgorjelu i okradenu. Znatnim iznosima sudjelovao je kod opravke crkve 1923. godine. kod uređenja iznutra, pri podizanju tornja 1937. godine. Mnogo je žrtvovao za crkvu, a i za dobro svojih vjernika, među kojima je radio trideset i tri godine. Ostao je u lijepoj uspomeni kod

svojih vjernika, jer je živio pobožnim i uzornim svećeničkim životom. Odgojio je više sjeminaraca, od kojih su postali više njih svećenici.

Iza smrti †g. Tumbasa župom Bač su upravljajli privremeni upravitelji i to: †gg. dr. Marin Šemudvarac, Ivan Vizentaner i Antun Gabrić. Tek 1959. godine iza raspisanog konkursa za bačkog župnika imenovan je bački sin g. Ivo Topalić, dotadašnji župnik u Vajski.

12. IVO TOPALIĆ (1959—1977.), rođen u Baču 25. jula 1913. godine. Za svećenika zaređen 9. augusta 1936. godine, na blagdan sv. Ivana Vianey, zaštitnika župnika. Od 1936—1939. kapelan kod sv. Jurja u Subotici, zatim skoro deset godina duhovnik Gradske bolnice u Subotici, vikar sv. Aleksandra u Aleksandrovu, 1948—1959. upravitelj župe u Vajski i Bođanima, te 1959. župnik u Baču. 1967. godine postaje dekan, a 1974. bački arhiprezbiter. 1977. iz zdravstvenih razloga, poglavito zbog slabog vida, u dogovoru sa g. Biskupom i Njegovom saglasnošću povukao se sa župe i sada živi u domu umirovljenih svećenika »Josephinum« u Subotici.

O spomenutom župniku u Baču, zabilježio je župnik Bačke Palanke mag. Lazar Ivan Krmpotić, slijedeće: Veoma ozbiljan, iskreno pobožan i radin svećenik. Za svojih 18 godina služenja Božjem narodu ostavio je za sobom jedan svjetao svećenički lik, kako svom puku tako područnom kleru. U vremenima pokoncilskih previranja i traženja novih puteva, ostavši vjeran zdravim načelima tradicije, nikada se nije zatvarao prema novim smjernicama i duhu II. Vatikanskog koncila. Požrtvovan u vršenju svojih svećeničkih dužnosti u vlastitoj župi i pun spremnosti pomoći braći svećenicima. Prema mlađoj braći postavljao se je sa puno takta i razumijevanja, ali i sa svom odlučnošću kad je to bilo potrebno. Za njegova župnikovanja od pet sjemeništaraca, dvojica su bila zaređena za svećenike.

Sada upravlja župom vlč. g. Stjepan Beretić, rođen u Somboru 1947. godine, gimnaziju završio u Paulinumu u Subotici, bogosloviju u Zagrebu, zaređen za svećenika 1974. godine u Somboru, kapelan u Kanjiži, te Subotici sv. Terezija i upravitelj župe u Baču 1977. godine. Vivat crescat et floreat!

POPIS UPRAVITELJA ŽUPE U BAČU

1.	1803—	Šimun Šebedić
2.	1849—1850.	Petar Kulišić
3.	1854—1855.	Petar Kulišić
4.	1889—	Aleksandar Gärtner
5.	1923—	Franjo Piuković
6.	1923—2 mjes.	Franjo Léh
7.	1956—	Ivan Vizentaner
8.	1956—1959.	Antun Gabrić

POPIS KAPELANA ŽUPE BAČ

1.	1766—	Stjepan Ranić
2.	1766—	Mirko Györi
3.	1767—1769.	Bazilije Ikotić
4.	1766—1771.	Đuro Tamás
5.	1771—1780.	Pavao Mihaljević
6.	1775—1781.	Stjepan Vilov, Mihajlo Pinka, Erdélyi István, Nikola Firán
7.	1782—	O. Eustahije Gottlieb
8.	1782—	Ivan Tóth
9.	1782—1792.	O. Dionizije Veselovski
10.	1783—1786.	Ivan Zsidek
11.	1786—1787.	Stjepan Cernković
12.	1793—1794.	Đuro Bošnjak
13.	1794—1799.	Martin Miletić
14.	1801—1802.	Aleksije Simonyi
15.	1804—1805.	Andrija Meštrović
16.	1805—1806.	Martin Mihalović
17.	1806—1810.	Gjuro Vuković
18.	1810—1811.	Stjepan Tamássy
19.	1811—1814.	Nikola Bošnjak
20.	1814—1817.	Josip Trabálik

21.	1817—1819.	Stjepan Tamássy
22.	1810—1820.	Mihajlo Császár
23.	1820—1822.	Andrija Mészáros
24.	1822—1832.	Stjepan Šamanović
25.	1832—1835.	Matija Trskić
26.	1835—1836.	Ivan Vugrács
27.	1836—1837.	Matija Trskić
28.	1837—6 mjes.	Joza Topalić
29.	1837—1842.	Matija Trskić
30.	1842—1849.	Petar Kulišić
31.	1847—	Karlo Sábjányi
32.	1850—	Ivan Demerát
33.	1850—1854.	Petar Kulišić
34.	1860—	Alojzije Gergić
35.	1883—1885.	Julije Török
36.	1885—1888.	Stjepan Wachtl
37.	1888—1889.	Aleksandar Gärtner
38.	1894—	Albert Angyal
39.	1903—	Vilim Antalković
40.	1905—1906.	Eugenije Aničić
41.	1919—	Đuro Tóth
42.	1919—1921.	Andrija Ivanović
43.	1921—1922.	Franjo Piuković
44.	1922—1923.	Franjo Léh
45.	1925—1928.	Pavao Bešlić
46.	1934—1936.	Zvonimir Luckarž
47.	1936—	Josip Novotny
48.	1937—1938.	Marin Vakoš
49.	1938—1941.	Antun Fischer
50.	1941—1942.	Josip Pleli
51.	1942—1943.	Mihajlo Merkl
52.	1943—1944.	Benedikt Helmlinger
53.	1945—1946.	Urban Gruik
54.	1945—1946.	Josip Ott
55.	1946—1947.	Stjepan Prćić

Sadašnja crkva u Baču iza požara: 18. VIII 1923. obnovljena 1923—1937 g.

SVEĆENICI RODOM IZ BAČA

Vjerski-kršćanski život jedne župe očituje se poglavito po primanju svetih sakramenata, te obdržavanjem što točnije Božjeg zakona i Njegove Crkve zapovijedi. No pored toga vjerski život se ogleda i po tome koliko je ta župa dala Crkvi duhovnih zvanja: svećenika, redovnika i redovnica. Držim da je umjesno, da ovom prilikom makar letimice nabrojim ta duhovna zvanja: svećenike, redovnike i redovnice rodom iz Bača.

Kao najstariji svećenik rodom iz Bača prema knjizi: Notitiae paroeciae Bač, spominje se Dr. Joannes Nehiba, episcopus Tinniensis rođen 1794. godine zaređen za svećenika 1818. Bio je veliki prepozit kaločkog kaptola, kanonik doktor filozofije i teologije. Iza njega slijede ovi bački sinovi:

1. JOZA TOPALIĆ, rođen 1799. godine, gimnaziju i teologiju završio je u Kaloči, zaređen za svećenika 1826. godine kapelan u Baču 1836. god. zatim u Subotici i drugim mjestima, te konačno župnik u Baćinu kod Kaloče, gdje je i umro.

2. P. LUDOVICUS AUGUSTINUS MAKKAY, rođen 1843. godine zaređen za svećenika-franjevca 1866. godine.

3. P. KRISTOF STJEPAN BOĐANAC, rođen 1853. god. zaređen za svećenika-franjevca 1876. godine. Dugo je godina živio i djelovao kao franjevac u Baču. Umro je i sagrađen u bačkom groblju.

4. Dr. IGNACIJE RESCH, rođen 1872. godine, zaređen za svećenika 1896. god. Bio je kapelan u Karavukovu, Kaćmaru, Bajmoku, Kunbaji, vjeroučitelj u Somboru, profesor na preparandiji časnih sestara u Kaloči, pretsjednik katoličke omladine u Kaloči, župnik u Dunaszentbenedeku, te u Čelarevu (Čibu) i u Ratkovu, gdje je i umro. Imao je doktorat iz filozofije i prirodoslovnih nauka.

5. P. ATHANASIUS MICHAEL UNYI, rođen 7. septembra 1889. godine, za svećenika-franjevca zaređen je 1912. godine. Umro u Budimu 4. novembra 1936. godine.

6. P. BERNARDINUS ALEXANDER UNYI, rođen 27. aprila 1897. god. a za svećenika-franjevca zaređen je 1919. godine. Umro 24. jula 1951. godine u Budimpešti.

7. P. DOMINICUS HORNJAK, rođen je sticajem prilika u Budimpešti, u porodilištu, ali pošto su mu roditelji stalno stanovali u Baču, smatra se bačkim sinom.

8. JOSEF ÖFFENBERGER, rođen 1909. godine, gimnaziju završio u Subotici i Travniku, teologiju u Zagrebu, zaređen za svećenika 1933. godine. Kapelanovao je u Krnjaji, Sr. Miletiću, Bačkom Novom Selu, Žablju, Bácsalmásu. Sada je župnik u Császoly-u.

9. STEFAN BLAŠKOVIĆ, rođen 1912. godine, gimnaziju završio u Subotici i u Travniku, teologiju u Zagrebu, zaređen za svećenika 1935. godine. Kapelan je bio u B. Monoštoru, zatim vjeroučitelj u Subotici. Sada je inspektor vjeronaučne obuke u Austriji — Beču.

10. P. BEATO Bukinac rođen 1912. gondine, gimnaziju završio u Varaždinu, teologiju u Zagrebu i u Rimu, zarađen za svećenika-franjevca 1936. godine. Djelovao je kao vjeroučitelj u Karlovcu. Doktorirao je iz teologije na franjevačkom univerzitetu Antonianumu u Rimu. Umro u Hrvatskoj.

11. Dr. MARIN ŠEMUDVARAC, rođen 1913. godine, gimnaziju završio u Subotici i Travniku, teologiju u Zagrebu, zaređen za svećenika 1936. godine. Bio je kapelan u župi sv. Terezije u Subotici, zatim studirao filozofiju u Zagrebu, profesor na Nadbiskupskoj gimnaziji u Zagrebu, zatim profesor i direktor naše gimnazije u Subotici. Doktorirao je iz teologije u Zagrebu. Odlikovan je čašću Papinskog kapelana. Sada je župnik sv. Roka u Subotici.

12. IVO TOPALIĆ, rođen 1913. godine, gimnaziju završio u Subotici i Travniku, teologiju u Zagrebu, zaređen za svećenika 1936. godine. Kao svećenik djelovao je u Subotici, Vajski—Bođanima, te u Baču. Godine 1967. imenovan je dekanom Bačkog dekanata, a 1974. bačkim arhiprezbiterom. Sada živi u Subotici.

13. STJEPAN OGNJANOV, rođen 1913. godine, gimnaziju završio u Subotici i Travniku, teologiju u Sarajevu i Zagrebu, zaređen za svećenika 1936. godine. Kapelanovao u Subotici, Tavankutu, Čonoplji, Žedniku. Za vrijeme okupacije prešao je u Đakovačku biskupiju. Od jeseni 1944. godine ništa se ne zna o njemu.

14. JOSEF KAISER, rođen 1920. godine, zaređen za svećenika 1946. godine u Kaloči, kapelan u Gari i brzo prešao u Austriju, gdje i sada radi kao župnik u Grunau (Pielach).

15. LEISZT JÓZSEF, rođen 1947. godine gimnaziju završio u Subotici u Paulinumu, bogosloviju u Đakovu, zaređen za svećenika 1972. godine, kapelan u Adi, u Subotici sv. Rok, upravitelj župe u Plavni i sada župnik na Palću kod Subotice.

16. JAKOB PFEIFER, rođen tek u Plavni 1952. godine, a zatim sve vrijeme zajedno sa roditeljima živio u Baču, te se smatra bačkim sinom. Gimnaziju završio u Subotici u Paulinumu, po završenoj bogosloviji u Đakovu, zaređen za svećenika 1976. godine. Kapelan u Bajmoku i odmah upravitelj župe u Odžacima.

ČASNE SESTRE RODOM IZ BAČA

Pored svećeničkih zvanja župa je dala i redovničkih ženskih zvanja, dala je petnaest časnih sestara, i to sve članice Kongregacije Naše Gospe osim dvije, koje su članice Družbe sestara sv. Križa sa sjedištem u Đakovu. Sestre od Naše Gospe žive u Baču od 1876. godine, kada je kardinal svete Rimske Crkve Ljudevit Hajnald, kaločki nadbiskup, osnovao bački samostan i doveo časne sestre, koje će se baviti poučavanjem i odgojem školske djece. Svečano otvaranje samostana bilo je 5. VIII. 1876. godine. Bio je prisutan i jedan biskup. Kronika časnih sestara ne spominje ime tog biskupa, ali je to mogao biti titularni kaločki biskup IVAN ANTUNOVIĆ (1875—1888) koji je sigurno zbog dobrog poznavanja jezika (šokačko-hrvatskog) tom prilikom došao u Bač. Sveti Otac Papa je podijelio svoj blagoslov svim časnim sestrama. Godine 1884. isti kardinal Hajnald sagradio je neposredno do samostana zgradu, u kojoj će se zbrinjavati siromašna djeca. Prigodom otvaranja zgrade bilo je već 25 djece. Briga oko uzgoja ove djece bila je također povjerena časnim sestrama. Danas se časne sestre ne bave više podučavanjem i odgojem školske djece, nego sve svoje sile posvećuju slavi Božjoj i spasu svojih duša, jer su tu uglavnom starije sestre, a mlađe što ih ima uklapaju se u rad u okviru župske zajednice i podmiruju potrebe crkve.

Koliko je svećenika skoro je toliko i časnih sestara redovnica rodom iz Bača, pa neka mi je dozvoljeno nabrojati barem njihova imena.

1. † Gašparovski Terezija, sr. M. Richarda-Naše Gospe,
2. † Lončar Eva, sr. M. Hermina
3. † Kratz Katarina, sr. M. Gerarda
4. † Pekić Franciška, sr. M. Rozina
5. † Bauer Anna sr. M. Arnolda
6. † Bauer Marija, sr. M. Herinina
7. † Heitz Terezija sr. M. Magdalena
8. † Šemudvarac Ana, sr. Admirata
9. † Gašparovski Terezija sr. M. Etelka
10. Heitz sr. M. Ignata
11. Heitz sr. M. Aurora
12. Walter Anna sr. Tarzilla
13. Fiala Magdalena sr. M. Ivanka, redovnica Kongregacije Naše Gospe, rođena 19. VI 1920. godine, diplomirana učiteljica, učiteljsku školu svršila u Zagrebu. Kao učiteljica radila je u Baču i Bečeju. Svršila je muzičku školu u Novom Sadu i kao kantorica djelovala je u Novom Sadu (Telep) i Senti (sv. Stjepan). U tri maha birana je za tajnicu sestara Družbe Naše Gospe, a 1978. izabrana je za Časnu Majku-vrhovnu poglavaricu sestra Naše Gospe, bačke grane.
14. † Kovačić Kata, sr. M. Germana — Sv. Križa
15. Hotolić sr. M. Hilda — sv. Križa.

VJERSKI ŽIVOT U ŽUPI

Vjerski, kršćanski, ćudoredni život jedne župe očituje se u odnosu vjernika prema G. Bogu, Božjem zakonu i Njegove Crkve zapovjedima, o priznanju svoje ovisnosti o G. Bogu, u priznanju G. Boga kao središta u kršćanskom životu, u priznanju Boga svojim Stvoriteljem, Otkupiteljem i Posvetiteljem. Ta ovisnost i priznanje treba da se očituje osobito svagdanjom molitvom, nedjeljnom i blagdanskom svetom misom i čestim primanjem svetih sakramenata. Ako analiziramo ovo zadnje, doćemo do žaznog zaključka: cvatući nekadašnji vjerski život u Baču se ugasio, a kršćanstvo je prilično ohladnilo. Nekada jedva je bilo kršćanske kuće, obitelji u Baču, gdje se nije zajednički molilo osobito navečer, danas toga jedva ima, ako uopće i ima. Nekada crkva i jedna i druga pune na svetim misama nedjeljama i blagdanima, a danas su obe poluprazne.

Kadgod jedva je bilo člana obitelji, koji nije obavio božićne ispovjedi i uskršnje pričesti, a danas se to olako propušta. Kad još k tome dodamo vjersku nehaj uslijed neredovnog slanja djece na vjeronaučnu obuku, zanemarivanje pomaganja siromašnih, odbačenih i prezrenih, kršenje ljubavi među pojedincima i obiteljima, jednom riječju nehaj svjedočenja Boga u cijelom kršćanskom životu, onda je slika još poraznija. Danas u Baču možda oko 40—50% još nešto moli ili se barem prekrste oko 15% sudjeljuju na svetoj misi nedjeljom i blagdanom, i isto toliko otprilike primaju svete sakramente. Sve nam to govori, da je vjerski život u padu. Što učiniti? Kako taj pad zaustaviti? Potrebno je trgnuti se iz tog ravnodušja i mlakosti, oživiti i u pojedincima i u obiteljima duh molitve, kojim su izgarali naši stari, potrebno je probuditi svijest odgovornosti pred G. Bogom i vlastitom savješću zbog propuštene svete mise nedjeljne i blagdanske i odgađanja primanja svetih sakramenata. Jednom riječju potrebno je vratiti se G. Bogu lijepim kršćanskim životom, održavanjem Božjeg zakona i Njegove Crkve zapovjedi, te točnim vršenjem staleških dužnosti. Sveti Pavao apostol, koji je tolike narode pridobio za Krista i Crkvu, neka probudi vjeru, obnovi kršćanski duh i kršćanski život u svoj župi.

SVETA MJESTA I POBOŽNE FUNDACIJE

Kada govorimo o župi Bač i o vjerskom životu u Baču ne smijemo zaboraviti na slijedeća sveta mjesta i pobožne fundacije u župi, a to su:

1. Franjevačka crkva, prvobitno Templara sagrađena u XIII stoljeću u čast Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo. To je bila u najstarija vremena i župska crkva pa je narod i danas voli i rado pohađa.

2. U samostanu Časnih sestara nalazi se mala ali vrlo lijepa kapelica u čast Bezgrešnog Začeća Blažene Djevice Marije podignuta odmah s početka opstojanja samostana. Samostan postoji od 1876. godine.

3. Na ulazu u tzv. Grad, s lijeve strane od Šiljka na malom brežuljku, zasađenim bagremovim drvećem nalazi se Kalvarija podignuta 1839. godine blagonaklonošću preuzvišenog gospodina Petra Klobušickog koji je dao sazidati i kape-

licu (3×2) metra. U njoj je bila slika Raspetoga Krista, dar župnika Valentina Polarecki. Kalvarija je blagoslovljena 1840. godine. Prvobitna tri drvena križa, zamijenjena su sa tri kamena križa 1861. godine, koji su nabavljeni darovima vjernika, a izradio ih je kamenorezac Josip Karpf iz Sombora. Godine 1863. postavljena je druga slika, koja predstavlja trnovom krunom okrunjenog Spasitelja. Tokom svog postojanja u više mahova je restaurirana a danas je takoreći u ruševinama.

4. U šumi-Guvnište lijevo od puta, koji vodi za Mladenovo (Bukin) uz Mostongu, 6—7 km udaljena od Bača, nalazi se crkvica sv. Antuna pustinjaka. Postanak kapelice je nesiguran. Općenito je mišljenje, da su stanovnici Bača, za tursko doba, kada kršćani nisu smjeli ni imati, ni pohađati crkve, da su stanovnici Bača a vjerojatno i okolnih mjesta, tamo u šumi, u skrovitosti, sagradili sebi crkvu, gdje su vršili službu Božju. Prema Bács Bodrog vármegye városai monogr. potječe ova crkvica još iz vremena prije Mohačke bitke, dakle prije 1526. godine. Na tornju pak crkvice stoji godina 1817. što znači, da je ona prvotna sigurno propala ili barem u vrlo lošem stanju bila, te je 1817. godine obnovljena. Pred crkvicom je stojao gvozdeni liveni križ iz 1835. godine, a koji je srušen i sada stoji kameni križ.

Stara kršćanska predaja sela Mladenova (Bukin) govori, da je tu crkvicu navodno podigao jedan turski paša iz zahvalnosti što mu je kćerka, koja je bila slijepa, ozdravila, progledala. Kršćani su se tamo skupljali takoreć na ruševinama stare crkvice. Tražili su tamo utjehe i pomoći u svim svojim potrebama kako duše tako i tijela. Izručavali su zaštiti sv. Antuna pustinjaka sebe i svoje, osobito blago. Bivali su uslišavani, navodno su se dogodila i čudesna ozdravljenja. Čuo je to turski paša, pa je obećao kršćanima, da će ih pustiti u miru, tu u skrovitosti šume, da se mirno mole i obavljaju službu Božju, ako isprose ozdravljenje njegove slijepe kćerke. Kćerka mu je ozdravila, progledala i on je sagradio tu malu crkvicu. (Kazivala stara učiteljica gđica Etelka Szommer iz Bukina).

Osim gore spomenutih svetih mjesta postoje još i danas mnogi križevi u selu i na raskršćima polja. Neka mi je dozvoljeno nabrojati sada postojeće križeve.

1. Vjernici župe Bač podigli su kameni križ pred crkvom 1859. godine. Općina Bač se tom zgodom obavezala da će ga

održavati. Taj križ je bio oštećen i 1967 godine obnovljen troškom Crkvene općine.

2. G. Franjo Topalić, bilježnički pisar u općini, podigao je križ pored bivše Mostonge, na putu k sv. Antunu na uglu ulica Moše Pijade i Lole Ribara (kod Seka), 1833. godine, koji je popravljen 1859. godine, a 1886. posve obnovljen i stavljena pod križ slika Gospo'na. Sve je to učinjeno troškom g. Franje Topalića, koji je u tu svrhu održavanja križa onda uplatio u crkvenu blagajnu 12 forinti i 30 kruna. Danas se križ nalazi u dosta slabom stanju.

3. Tzv. Volarski križ podigao je 1848. godine bački vjernik Luka Sentivanski i uplatio za održavanje križa 12 forinti i 60 kruna. Taj križ je 1926. godine obnovljen troškom Šokačke kasnije u Baču, a 10. jula 1963. godine usljed dotrajalosti srušio se prigodom jedne oluje i 17. jula iste godine troškom i nastojanje Crkvene Općine nov postavljen.

4. Križ na Mandri, na raskršću puteva prema Bačkom Novom Selu i Plavni, podigao je bački stanovnik i vjernik Josip Kovačić 1842. godine. Za održavanje križa uplatio je 12 forinti i 60 kruna. Ovaj križ je obnovila Crkvena Općina u Baču i vodi brigu o njemu.

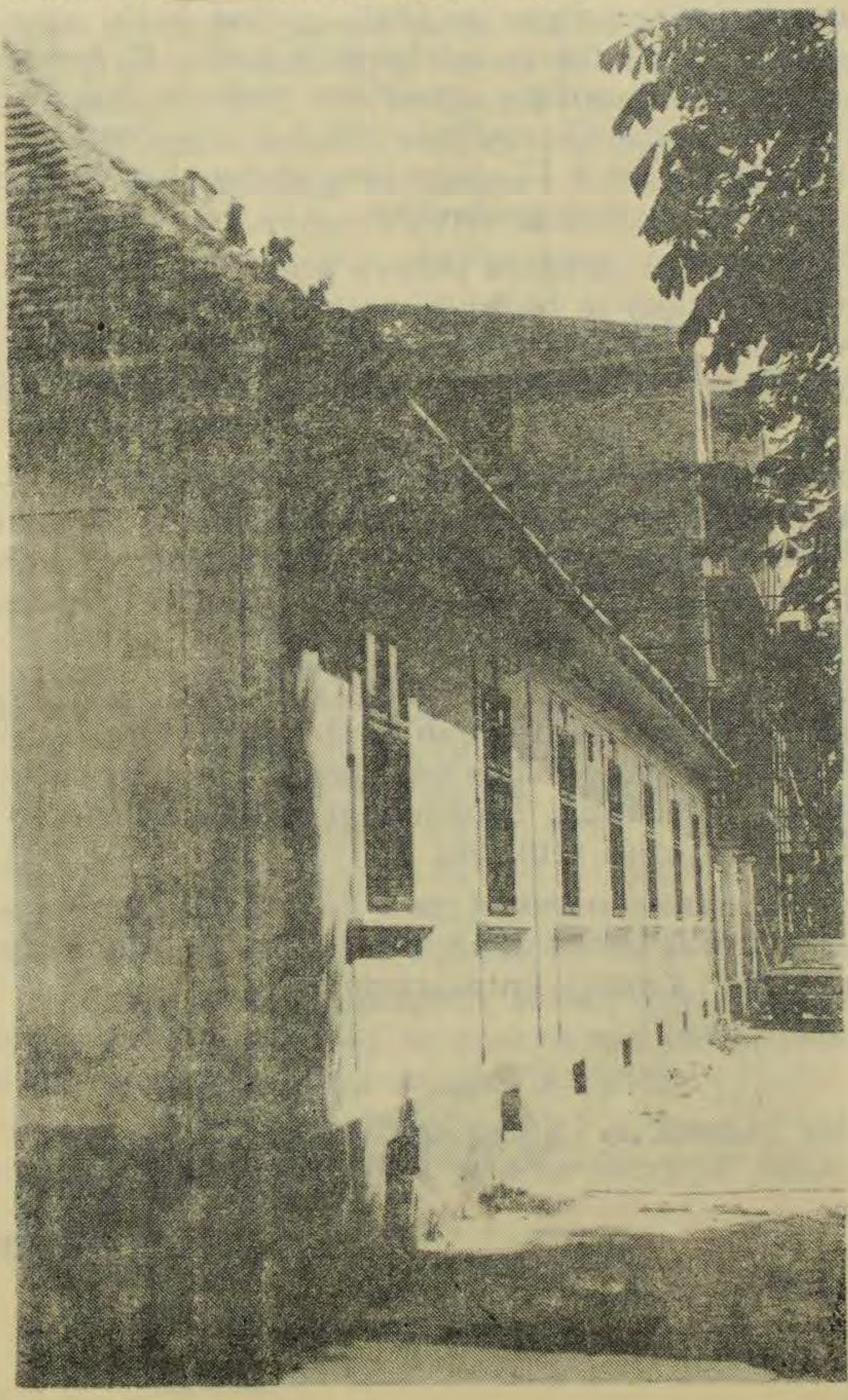
5. Križ na putu za Deronje na Foku podigao je bački vjernik Stipan Kampel 1860 godine i uplatio 24 forinta za njegovo održavanje. To je tzv. Tapkalov križ, koji je prije par godina obnovljen i o njemu vode brigu i danas Ivan Kampel i njegova obitelj.

6. Na putu za Selenču bački vjernik Marin Pekić podigao je križ 1846 godine i uplatio za njegovo održavanje 12 forinti i 60 kruna. Taj je križ obnovio i danas vodi brigu o njemu bački dobar vjernik Stipan Nađ stariji. I još mnogi drugi križevi, koje je zub vremena sravnio sa zemljom.

Sve ovo gore spomenuto govori nam, da je kršćanstvo uvijek bilo prisutno u životu bačke župe, a prisutno je i danas, u malo okrnjenom obliku i s manje entuziazma.

ZGRADA ŽUPSKOG UREDA

O zgradi Župskog Ureda povijest odnosno kronika malo govori, tek toliko, da je prvu zgradu Župskog Dvora kupio kaločki biskup grof Batthányi József, a današnju zgradu Župskog Dvora sagradio je grof Ladislav Kolonić, arhi-praesul, a u koju se prvi župnik uselio 30. jula 1793. godine. Ta zgrada, koja se nalazi na Trgu Maršala Tita broj 10. sporazumno i dogovorom gospodina Biskupa i Mjesnih vlasti u Baču, zamijenjena je sa nacionaliziranim dijelom zgrade Samostana časnih sestara i sada su u toku radovi na adaptaciji za potrebe župe.

Zgrada Župskog Ureda u Baču građena 1793. godine

MATIČNI PODACI ŽUPE BAČ

Godine	Krštenih	Vjenčanih	Umrlih	Godine	Krštenih	Vjenčanih	Umrlih
1896.	138	—	—	1929.	83	38	70
1897.	160	—	—	1930.	93	26	61
1898.	145	—	—	1931.	85	38	84
1899.	156	—	—	1932.	96	42	64
1900.	170	—	—	1933.	80	27	63
1901.	131	—	—	1934.	65	20	66
1902.	182	—	—	1935.	33	20	55
1903.	132	—	157	1936.	73	28	74
1904.	152	—	96	1937.	59	34	72
1905.	178	—	104	1938.	72	38	57
1906.	158	—	94	1939.	67	24	62
1907.	155	43	136	1940.	75	43	78
1908.	164	40	106	1941.	67	9	47
1909.	175	35	97	1942.	74	21	52
1910.	133	36	74	1943.	49	14	62
1911.	116	36	73	1944.	57	9	53
1912.	143	32	78	1945.	47	9	43
1913.	136	48	84	1946.	57	26	57
1914.	124	23	138	1947.	48	34	53
1915.	97	6	101	1948.	55	27	43
1916.	55	7	61	1949.	57	30	40
1917.	41	19	64	1950.	62	20	51
1918.	52	35	112	1951.	64	26	43
1919.	101	121	71	1952.	65	19	31
1920.	113	44	77	1953.	57	17	48
1921.	111	73	92	1954.	57	15	36
1922.	114	33	97	1955.	52	11	26
1923.	100	30	66	1956.	35	9	26
1924.	73	33	65	1957.	40	11	24
1925.	89	36	59	1956.	42	14	23
1926.	105	46	79	1959.	41	6	34
1927.	88	50	68	1960.	38	17	42
1928.	94	44	81	1961.	35	8	35

Godine	Krštenih	Vjenčanih	Umrlih	Godine	Krštenih	Vjenčanih	Umrlih
1962.	34	5	29	1970.	22	10	52
1963.	37	8	27	1971.	22	10	40
1964.	36	8	21	1972.	28	3	29
1965.	33	12	33	1973.	21	8	26
1966.	30	8	35	1974.	8	11	32
1967.	28	10	30	1975.	28	6	28
1968.	24	15	27	1976.	25	11	39
1969.	29	7	32	1977.	15	14	26

BAČKO SJEMENIŠTE I BAČKI SJEMINARCI

Svakako vrijedno i važno je spomena i ne smije se zaboraviti, da je u Baču radilo od 1925—1928. godine Biskupijsko malo sjemenište sa 76 pitomaca, od kojih su mnogi postali svećenici. Zašto baš u Baču? jednostavno i razumljivo, iz čisto ekonomskih i finansijskih razloga. Tu je bilo biskupsko imanje pa je izdržavanje bilo najlakše.

Gospodin LAJČO BUDANOVIĆ, Apostolski Administrator za Bačku, na sjednici sa svojim konzultorima proljeća 1925. godine, odlučio je, pored onog malog, po kućama razasutog sjemeništa u Subotici, osnovati pravo malo sjemenište u Baču, iz gore spomenutih razloga. Odmah je bilo to oglašeno po svim crkvama u Biskupiji, da roditelji, koji hoće svoju djecu dati za svećenike prijave to svaki svom župniku. Prijavio se lijep broj dječaka iz cijele Bačke, koji su imali volju posvetiti se svećeničkom pozivu. Iz Bača su se prijavili ovi prvi sjeminarci: Stjepan Blašković, Stjepan Gubrinski, G. Kempf, Đuro Kaiser, Ivan Kovačev, Antrn Nemet, Josip Öffenberger, Đurka Pavliček, Ivan Ries, Marin Šemudvarac, Stjepan Tomašić, Ivan Topalić. Svi su ovi dana 10. jula 1925. godine pošli u Suboticu, da se tamo spreme za polaganje diferencijalnog ispita iz određenih predmeta razumije se pod vodstvom profesora iz subotičke gimnazije, te po uspjehu nastave u Baču. Iza polaganja tog ispita dvojica su izostala: Kempf i Ries, ali na njihova

mjesta javila su se druga dvojica: Stjepan Bartolović i Stjepan Ognjanov, te je opet bio pun broj dvanaest, no na žalost od tih dvanaest, postali su svećenici samo petorica, i to: Josip Öffenberger, Stjepan Blašković, Marin Šemudvarac, Ivan Topalić i Stjepan Ognjanov.

MLADOMISNIČKA SLAVLJA U BAČU

Iza P. Bernardina Unyi, koji je imao mladu misu 1919 godine, nije bilo mladih svetih misa sve do 1933 godine, kada je bački sin vlč. g. Josef Öffenberger, rodom Nijemac, prikazao prvu svetu misu u svom rodnom kraju u Baču. Crkva je bila dupkom puna, a radost vjernika sve tri narodnosti velika. Tek su prošle dvije godine, a 1935 Bač se opet ponosom zakitio, jer mu je opet jedan sin uzašao na oltar i prikazao svoju prvu svetu misu. Bio je to opet sin njemačkih vjernika vlč. g. Stefan Blašković. Crkva prepuna, a radost naroda velika. Bogu hvala! Bilo je to slavlje Nijemaca, ali i radost Šokaca-Hrvata i Mađara, jer je Bač opet dao jednog sina u službu oltara.

ČETIRI MLADOMISNIČKA SLAVLJA U BAČU 1936. GOD.

Godina 1936 bila je plodna godina sa mladomisnicima i mladim misama u župi Bač, jer su te godine četiri njezina sina prikazala prve svete mise u svom, rodnom mjestu. To su ova četiri njezina sina:

vlč. o. Beato Bukinac, franjevac
vlč. g. Marin Šemudvarac, svjetovni svećenik
vlč. g. Ivan Topalić, svjetovni svećenik
vlč. g. Stjepan Ognjanov, svjetovni svećenik

Prva dvojica su primicirala u mjesecu julu, a druga dvojica u mjesecu avgustu. Sva četvorica su po narodnosti Šokci- Hrvati, pa je to bilo veliko slavlje bačkih Šokaca-Hrvata, kakvog se ne pamti od najstarijih vremena ni u Baču, a ni u okolini Bača. No bila je to radost, kršćanska radost i Nijemaca i Mađara, jer kao što su Šokci u spomenuta dva slavlja dijelili radost sa Nijemcima, tako su ovi sada srcem i dušom sudjelovali u ovim slavljima. Svečani doček mladomisnika sa konjanicima, u narodnoj nošnji, pozdravni govori, recitacije, zborovi, pjesme u kućama mladomisnika, i ogromno učešće

naroda, sve tri narodnosti, u uvijek dupko punoj crkvi prigodom svetih misa, sve je to odavalo oduška veselju i radosti, a također i zahvalnosti Gospodinu Bogu, koji je tako počastio župu Bač, jer je iz nje izabrao četiri njezina sina za službu oltara.

Godine 1946, daleko od domovine i rodnog kraja, prikazao je svetu svoju prvu misu bački sin, njemačke narodnosti vlč. g. Josip Kaiser u Gari. Zbog poratnih prilika nisu prisustvovali ni roditelji, ni braća, ni rodbina, ali zato združeni u molitvi Gospodinu sa bačkim vjernicima zahvaljivali su se što je Gospodin još jednog sina bačke župe uzeo sebi za službenika.

Prošlo je skoro trideset godina od zadnje mlade mise i evo 1972 darovao je Bač opet jednog sina-svećenika Bogu i Crkvi, i to u osobi vlč. g. Leiszt Josipa, po narodnosti Mađara. Mladu misu prikazao je u svom dragom Baču uz veliko učešće naroda.

Najmlađi, „Benjamin" među svećeničkom braćom župe Bač jest vlč. g. Jakob Pfeifer, sin radničke, siromašne, ali kršćanske i pobožne obitelji, njemačke narodnosti. Svoju prvu svetu misu prikazao je u zavoljenom Baču 18. jula 1976 godine. I ako takoreć bez rodbine iz Bača, jer su mu roditelji iz Bačke Palanke, toj svečanosti prisustvovao je sav Bač.

Poslije ove mlade mise zasušila su duhovna zvanja kako svećanika tako i redovnica u župi Bač. Zato ne prestanimo moliti Gospodina, neka ne skine oka sa naše mladeži, nego neka ih prati, i kad se Njemu bude svidjelo, neka opet pozove kojeg sina ili kćer Sebi u službu.

DRUŠTVA-ORGANIZACIJE U BAČU

Najstarije društvo, pobožna organizacija u Baču bio je Treći red sv. Franje ili, kako su u najstarija vremena zvali „Kordigeri". Postoji i danas Treći red sa desetak članova ali iz godine u godinu sve manje, jer stariji umiru, a mlađi ne pridolaze. Poslije Trećoredaca dolazi: Kruničarsko društvo ili Bratovština Blažene Djevice Marije, no kao i Trećoredci i ovo društvo gubi svake godine na broju, jer stariji umiru, a mlađi se žure za razonodom, koju nalaze u modernim sredstvima, u radiju i televiziji, krunica dolazi u pozadinu, te su zato i večernje pobožnosti slabije posjećene.

U vremenu između 1930-1940 godine, postojalo je Katoličko omladinsko društvo, uglavnom za mušku mladež, dok je ženska mladež gotovo sva bila učlanjena u Marijinu kongregaciju. Mušku mladež vodili su svećenici, a žensku časne sestre.

TISAK

Na žalost naši vjernici, bez obzira na narodnost, nemaju mnogo smisla za knjigu, štaviše, zato je knjiga u najstarija vremena, a i danas vrlo slabo raširena. Širitelj knjige, poučnog štiva, bio je unazad 100 godina Društv. sv. Jeronima, a sada sv. Ćirila i Metoda. Pored izdanja Jeronimskog društva najrašireniji je bio Glasnik srca Isusova, zatim Subotička Danica Subotičke novine, Klasje naših ravni. Sada je na prvom mjestu Glas Koncila, pa Mali koncil, Veritas ili Revija sv. Antuna Padovanskoga, Kana, Marija, Blagovest i dr.

Evo ovo sam, dragi moji vjernici i zemljaci, držao za potrebno, iznijeti prigodom 200-godišnjice jubileja crkve. Ovo je prošlost i sadašnjost, a budućnost ćemo vidjeti. Iznio sam sve ovo da bi vas pobudilo, da ljubite svoju crkvu, kao što su je ljubili naši stari, djedovi i pradjedovi. Punili su je osobito nedjeljom i blagdanom. Otimali su se za mjesta u njoj. Ne služi im na ponos, ja pak sa žaljenjem spominjem, da su se potukli za mjesta u crkvi. Sada pak crkva često puta zjapi poluprazna. Naši su stari bili vjerniji crkvi od nas, bolje su održavali Božji zakon Njegove Crkve zapovijedi. Danas su njihovi potomci dosta hladni prema Bogu i Crkvi. Upravo ovaj jubilej trebao bi nas sve trgnuti, oživjeti u nama vjeru naših starih, vjernost Bogu i Crkvi.

Na epitafu, spomen ploči †Ivana Evetovića na našem Župskom Dvoru, stoje riječi našeg velikog pjesnika Petra Preradovića: Rod bo koj' si mrtve štuje, pročasti budućnost si snuje«. To bi trebao zapravo biti smisao ovog jubileja, da vidimo djela naših starih predja, pa da se oduševimo njima, da svi zajedničkim snagama krenemo u ostvarivanje Božjih planova na nama. II Vatikanski koncil je upravo to i htio, da vjerni tradiciji otaca, osluhnemo znakove novih vremena, pa da u novim prilikama zasvjedočavajući svoju vjernost G. Bogu, živimo dostojanstvom djece Božje, u sreći i miru na ovoj zemlji, putujući prema vječnom Jeruzalemu, a pokoljenjima, koje dolaze iza nas, da i mi ostavimo živo svjedočan-

stvo svoje vjere i ljubavi. Razumije se, da to nije posao samo svećenika nego svih nas zajedno. Zato nas Koncil i potiče: „Neka se vjernici priviknu raditi u župi usko povezani sa svojim svećenicima. Uz obnovljenu liturgiju na narodnom jeziku, koja treba da postane životnim vrelom našeg kršćanskog i ljudskog života, ovo je jedan od najznačajnijih upita, koje nam je isti Koncil donio da u zajedništvu svjedočimo, da je Isus uistinu Spasitelj i Životodavac i ovom naraštaju. Slaba bi bila ova proslava jubileja, kada bi ona bila posljednja, tj. kada bi slijedeći jubilej slavila samo kao muzejska starina, a ne kao izvor-vrelo života jedne zajednice vjerujućih. Od našeg odgovora milosti zavisit će kakav će biti slijedeći jubilej ove crkve, jubilej kršćanskog života ili jubilej muzeja.

Neka je slava i hvala G. Bogu i našem nebeskom zaštitniku sv. Pavlu apostolu na svemu, kojih pomoć i zaštitu molimo i za budućnost.

RAD CRKVENE OPĆINE U BAČU PRVIH 50 GODINA

U najstarija vremena u životu Crkve u Baču ne spominje se Crkvena Općina, jer je posjedovala dovoljno zemlje i mogla lako podmirivati sve svoje potrebe, a i svjetovne vlasti su išle Crkvi na ruku i u mnogim slučajevima materijalno je pomagale. No iza I. svjetskog rata, donošenjem Zakona o agrarnoj reformi, Crkvi su uzeta mnoga njezina dobra, a blago preminuli biskup Budanović, svojim pronicavim duhom, gledao je unaprijed i sigurno predvidio je još više smanjenje crkvenih dobara, što je i uslijedilo iza II. svjetskog rata, pa da bi crkvu kako tako osigurao osnovao je 1923 godine Crkvene općine za cijelo područje Bačke Apostolske Administrature, koje će se brinuti o materijalnim dovbrima Crkve i pomagati župnika u materijalnim stvarima. Tako je i u Baču dana 25 oktobra 1923 godine osnovana I. Crkvena Općina. Po pravilniku predsjednik je uvijek župnik, te je tako prvi predsjednik Co. u Baču bio prečasni gospodin dr. Stjepan Tumbas. Na sjednici 28 oktobra 1923 godine, izabran je Upravni odbor, u koji su ušli kao načelnik ili svjetovni predsjedik g. Emil Gebauer apotekar, kao blagajnik i staratelj g. Imra Topalić i kao bilježnik g. Antun Kajdić. Svi su ovi već pokojni, osim g. Antuna Kajdića.

DOČEK NOVOG ŽUPNIKA

Kao prva stvar, koju je organizirala Crkvena Općina, bio je doček novoga župnika u osobi prečasnog g. Dr. Stjepana Tumbas. Doček je bio svečan. Išlo se pred novog župnika na kolima, sa konjanicima, obučeni u lijepu narodnu nošnju, sve do kraja bačkog atara, do križa. Tamo je novi Župnik, oprostivši se od dotadašnjih vjernika, prešao na bačku stranu, gdje ga je u ime bačkih vjernika pozdravio na tri jezika, na hrvatskom, mađarskom i njemačkom načelnik Co. g. Emil Gebauer i krenula je povorka prema Baču, ovim redom: Prvo su jahala dva konjanika sa malim crkvenim žuto-bijelim barjacima, zatim prva laka kola sa knezom Adamom Walter i pod-knezom Antunom Azaševac, zatim druga kola na kojima je bio staratelj i blagajnik g. Imra Topalić i bilježnik g. Antun Kajdić, iza njih oko dvadesetak konjanika a onda treća laka kola, na kojima je bio novi bački župnik prečasni g. Tumbas i načelnik Co. Emil Gebauer, te svi ostali učesnici, također na lijepo iskićenim lakim kolima kojih je bio velik broj. Svi su učestvovali sa ponosom i time iskazivali svoju ljubav prema novom župniku! U Baču pred Župskim Dvorom dočekalo je novog Župnika veliko mnoštvo naroda sve tri narodnosti.

U ime svjetovne vlasti novog župnika pozdravio je g. Radivoje Dadić, općinski bilježnik, zatim u ime Šokaca čika Đuka Kasač, u ime Njemaca Johann SChneider, i u ime Mađara Galac András. U ime Biskupskog vlastelinstva novog je župnika pozdravio g. Nemes Béla i uveo ga u Župski dvor. Iza toga sav je narod otišao u crkvu, gdje je bio Te Deum-Tebe Boga hvalimo za novog župnika, a novi je župnik onda odpozdravio pozdravima, kao i svemu prisutnom narodu na tri jezika.

Ima jedna anegdota, nastala prigodom nastupa g. Tumbasa u bačkoj crkvi. Kad je doček bio završen i svi se razišli kućama, pitali su jednog prisutnog, da kako mu se sviđa novi župnik, a on je odgovorio: Doneli su nam iz Vajske muhu u džepu. Zašto? G. Tumbas je imao slab, sitan, skoro dječji glas, pa ga se jedva čulo u velikoj bačkoj crkvi. No g. Tumbas je imao doktorat iz crkvenog prava i znao dobro tri jezika, i živio uzornim svećeničkim životom pa je saznanje o slabom glasu potisnuto u pozadinu.

OPRAVKA IZGORJELE CRKVE

I novog župnika i Crkveni odbor čekala je velika zadaća, velika dužnost i briga. Trebalo je opraviti nrdavno izgorjelu crkvu. Odmah se počelo sa sabirnom akcijom, skupljanjem dobrovoljnih priloga u tu svrhu, u selu, a i preporukom presvijetlog gospodina Budanovića, po cijeloj Bačkoj. Župljani župe Bač skupili su preko 80,000 dinara, u crkvama po Bačkoj skupljeno je 11,000 dinara, a novi župnik g. Tumbas dao je i svoj lični prilog u iznosu od 16,000 dinara, a ostali dio troškova namirit će Biskupsko vlastelinstvo u Baču. Crkva je s Božjom pomoću opravljena, i to: krov mjesto nekadašnjom šindrom pokriven sada eternit pločama, toranj samo provizorno, privremeno dok se ne smognu nova materijalna sredstva.

NABAVKA ZVONA ZA CRKVU

Slijedeća briga Crkvenog Odbora na čelu sa svojim župnikom bila je nabavka zvona za crkvu. Župa Bač je imala krasna zvona prije I. Svjetskog rata, ali koja su odnešena u ratne potrebe i ostalo je samo jedno najmanje, koje se otopilo kad je crkva gorila. Trebalo je dakle pobrinut se za nova zvona, koja će odgovarati ovakvoj crkvi. Dobrovoljnim prilozima vjernika skupljen je potreban novac i naručena su četiri zvona, i to: od 345 kg, 173 kg, 126 kg, 113 kg. Na sjednici 7 decembra 1923 godine saopćeno je, da se naručena zvona svaki dan očekuju. Zvona su stigla, dočekana svečano i dopraćena do crkve, uz veliko učešće naroda, osobito djece pod vodstvom g. Lajče Kesejić, tadašnjeg upravitelja škole, dakako uz pleh-muziku, na čelu. Zvona su doneli sa željezničke stanice ovi bački poglavari: Adam Walter, knez, Antun Azaševac-potknez, i Erdudac István svaki po jedno na svojim kolima za župsku crkvu i Pava Bartolović jedno najmanje za franjevačku crkvu. Na uspomenu podignuća zvona na toranj, građani Bača počašćeni su sa 300 litara vina, i to u gostionama: Antuna Nađ, Đure Kaiser i Imre Pavliček.

Gore spomenuta zvona nisu odgovarala tako velikoj crkvi, te su zamjenjena novim većim zvonima. Na sjednici Crkvene općine 14. novembra 1925 godine zaključeno je, da se u dogovoru sa firmom, naruče nova zvona, veća zvona, a 1925

godine na crkvu su i podignuta zvona slijedeće težine: 1/1100 kg sadašnje veliko zvono, 2/650 kg, 3/310 kg i 4/175 kg. To su sadašnja zvona, koja posjeduje župa Bač. Zvona su nabavljena po cijeni od 124, 450. dinara.

Iza opravke crkve i nabavke zvona ostalo je još dosta duga, a uz to proradilo je i prvo naše sjemenište u Baču, te je Duhovna Oblast u Subotici apelirala na sve vjernike, cijele Bačke za pomoć u izdržavanju pitomaca u sjemeništu. Sazvana je sjednica Crkvene općine na kojoj je zaključeno, da se uvede crkveni prirez (lukno), i to 10 kg žita po katastarskom jutru od poljoprivrednika, a od zanatlija prema njihovoj dobiti, dok za sjemenište je određeno, da svaki vjernik po glavi daje godišnje jedan dinar. Žito će se predavati u mlin g. Ertla koji će plaćati po dnevnoj cijeni i u gotovom novcu. Ovim prihodima isplatit će se dugovi opravke crkve i nabavke zvona, i možda još nabavka cementnih ploča za pod crkve, jer one obične cigle već su dotrajale i vrlo su ružne. Do nabavke cement-ploča nije došlo, nego se čekalo još do 1933 godine, kada je ipak poslije dugog raspravljanja i traženja što povoljnijih uslova gledom na kvalitet a i na cijenu, ipak su uspjeli dobiti i postaviti cement ploče u crkvu i u sakristiju. Troškovi su iznosili 30,333. dinara. Vjernički dinar za sjemenušte predan je u biskupiju.

BIRANJE KANTORA

Poslije ovih briga, a bilo ih je uvijek dosta, došla je jedna nova, a ta je bila, da se trebalo pobrinuti za novog kantora, jer je kantorsko mjesto ostalo prazno iza smrti +Alojzija Penavina. Raspisan je bio natječaj. Javila su se njih šestorica, i to: Josip Farkaš iz Martonoša, Ivan Karačonji iz Apatina, Antun Keller iz Obrovca, Stjepan Klein iz (Bukina) Mladenova, Josip Töröky iz Bajmoka i Đeno Halász iz Kule. Bila je svečana proba sviranja i pjevanja u crkvi u prisutnosti preč. g. Dekana iz Odžaka, domaćeg Župnika i svih svećenika iz dekanata, kao i općinskog poglavarstva iz Bača. Iza toga praktičnog čina, slijedio je odlučujući čin-glasanja tajno u zgradi Župskog Ureda. Predana je 31 ceduljica. Od tih 16 glasova dobio je Josip Töröki, a 15 glasova dobio je Antun Keller. Time je bačkim kantorom postao Töröki Josip. Sve se dogodilo 21 septembra 1926 godine. Izabrani kantor g. Josip

Töröki vršio je kantorsku dužnost sve do prevrata 1941 godine kada je penzionisan. Poslije kratkotrajnih kantorskih službi više njih, za jedan duži period vršio je kantorsku dužnost g. Stjepan Gauges. Iza njegove smrti kantorsku dužnost vrše časne sestre.

PODIZANJE NOVOG TORNJA 1937 GOD.

Godine 1923 opravljen je krov crkve, a toranj samo provizorno. Novoga župnika stalno je dirao taj nedovršeni toranj, te je to često iznosio na sjednicama Crkvene općine, ali uvijek bez uspjeha, jer je stvar odbacivana za bolja vremena oskudijevajući uvijek u novcu. No ipak 1937 godine došlo je do realizacije. Plan je napravio građevinar g. Fabijan Blaha, a troškovi će se pokriti zajmom, i to: 70% na teret patronatske zemlje i 30% zajmom iz Računarskog Ureda u Subotici.

MALJANJE CRKVE 1957 GODINE

Pošto je podignut krasan toranj visok 60 metara i pošto je crkva izvana okrečena, trebalo je crkvu i iznutra urediti, okrečiti odnosno skromno izmaljati. Blago preminuli župnik prečasni gospodin Tumbas godinama se spremao, da izmalja crkvu. Nabavio je već i mnoge nacrte, uzorke, slike, tražio, pogađao se sa stručnjacima, podigao i skele potrebne za to u crkvi, ali nije mogao svoje zamisli ostvariti. Razbolio se, sile su mu klonule, te je odustao od svega, da to učini drugi. Godine 1957 jula i augusta mjeseca, uz materijalnu pomoć, dobrovoljno darivanje vjernika župe Bač, a nastojanjem Crkvenog Odbora, na čelu sa upraviteljem župe g. Antunom Gabrićem, skromno je izmaljana bačka crkva. Radove su izvodili: Gaál Šándor, molerski majstor i drugovi iz Srbobrana. Kolaudacija radova bila je dana 14 septembra 1957 godine na blagdan Uzvišenja svetog križa, što je ujedno selski zavjetni svetac u Baču i tom prilikom došao je u Bač preuzvišeni gospodin Matija Zvekanović pomoćni biskup, održao pontifikal i izrekao propovijed na sva tri jezika pred dupkom punom crkvom. Troškovi su iznosili 359.4[illegible] dinara.

PUČKE MISIJE U BAČU 1962. GODINE

Poslije smrti †Dr. Stjepana Tumbas, nakon tri godine, za koje vrijeme su upravljali župom trojica svećenika, za kanonskog župnika izabran je vlč. g. Ivo Topalić, koji je preuzeo župu 31 jula 1959 godine. Kao prva stvar, koju je htio ostvariti u župi, bile su pučke misije, jer zadnje misije su bile još 1927 godine. Kako rodom iz Bača, dobro je poznavao vjersko-ćudoredne prilike u župi, te je vidio upravo hitnu potrebu održanja pučkih misija. Stvar je izneo pred Crkveni odbor koji se s tim saglasio i još iste jeseni 1959 godine zamoljeni su Oo. Isusovci, da bi se primili vođenja pučkih misija u Baču. Obećano je bilo, ali nije se moglo dogovoriti o vremenu održanja misija zbog velike zauzetosti Oo. Isusovaca. Čekalo se jedna godina dana, kada su Oo. Isusovci opet upitani u stvari misija. Odgovor je bio isti: primaju se, ali ne znaju vremena. Iza ove neizvjesnosti, obratio se g. Župnik na Oo. Franjevce-trećoredce i ovi su se od prve primili. Dogovoreno je da će se misije održati na jesen 1962 godine. Misije su oglašene u crkvi, zamoljeni su vjernici, da i sami razglase po župi, a i svake nedelje molilo se iza mise zajednički za uspjeh misija. Misije su održane između 11 i 18-og novembra 1962 godine, uz vrlo lijepo učešće naroda. Kako su misije odmicale, tako se svaki dan povećavo broj posjetilaca, da je na dan svršetka bilo prisutno preko 800 župljana. Da li su misije uspjele? Ako gledamo na broj posjetilaca i primanje sakramnta tih dana može se reći, da su uspjele, a kakav će stvarni učinak misija biti, koliko će se kršćanski život župljana poboljšati, to će reći budućnost. Misije su vodili: na hrvatskom jeziku vlč. o. Ivo Marcelić i vlč. o. Grgo Sikirić obojica franjevci trećoredci, na mađarskom jeziku vlč. o. Petar Pletikosić, franjevac male braće i vlč. g. Vendelin Schmidt, župnik iz Selenče.

OPRAVKE TORNJA 1963 GODINE

Toranj bačke crkve podignut je 1937 godine. Dakle nije star, ali ipak zub vremena ostavio je traga, rđa je počela izjedati spolja limenu konstrukciju, a crv iznutra drvenu konstrukciju. Da bi se to dalje spriječilo, toranj je ponovo bojadisan i to prvo minimumom a zatim uljanom bordo-bojom,

dok j drvena konstrukcija iznutra prskana otrovnim kemijskim tekućinama. Radove je izvodio limarsko-farbarski majstor Stjepan Djeneš iz Karavukova, odnosno prskanje članovi Crkvenog odbora. Sve je ovo učinjeno troškom Crkvene općine. Iste godine su i zvona preuređena, tako naime udešena, da sa što manjom površinom udaraju. I ove radove je obavio Stjepan Djeneš.

UREĐAJ ELEKTRIČNOG SVJETLA U CRKVI

Iste 1963 godine izvršena je rekonstrukcija električnog svjetla u bačkoj crkvi prema najnovijim propisima, po tzv. Jusu. Uvedena je kombinacija tzv. fluorescentnog svjetla i običnog svjetla. Troškovi su podmireni novcem, dobivenim za prodati župski vrt i dobrovoljnim prilozima vjernika. Radove je izvodio Miodrag Rađojčić, električarski majstor.

PONOVNO MALJANJE CRKVE 1966 GODINE

13-og aprila 1964 godine oko 9,30 h osjetoio se snažan zemljotres u Baču, jačine 5^0 stepeni Merkalijeve skale, a koji je naneo znatnu materijalnu štetu u bačkoj crkvi: popucali su zidovi iznad svih prozora, a također i dužinom crkve s obe strane, dok su sa svoda iz sredine crkve ispale dvije ciglje. Crkva koja je bila maljana 1957 godine, morala se ponovo gotovo cijela maljati. To je učinjeno sa Bažjom pomoći i s materijalnim žrtvama vjernika. Radove je obavio Sörfőző István sa svojim radnicima Stjepanom Krstin i Ivicom Namet. Troškovi su bili preko jednog milijuna dinara.

JEZIČNI RED

Na sjednici Crkvene općne, održanoj dne 30 aprila 1967 godine, sporaumno je preuređen stari jezički red u bačkoj crkvi, i to tako, da nisu dirana prava Mađara, a prava Nijemaca su reducirna u korist Šokaca. Prema tome velike mise u nedjelje i blagdane su šokočke, osim jedne po redu, koja je mađarska. Male mise dvije su mađarske, jedna šokačka i jedna njemačka.

NOVI OLTAR U ŽUPSKOJ CRKVI SV. PAVLA U BAČU 1967

Na uspomenu 1900 godišnjice mučeničke smrti sv. Pavla apostola, zaštitnika naše župe, a u smislu odredaba konstitucije za za liturgiju, podignut je novi oltar od umjetnog kamena, prema puku, u bačkoj crkvi. Kosekraciju oltarnog kamena i blagoslov oltara, obavio je preuzvišeni gospodin Matija Zvekanović, biskup na blagdan svetih apostola Petra i Pavla po podne u 4 sata. Iza konsekracije oltarnog kamena odnosno blagoslova oltara, slijedila je Missa concelebrata, koju je služio preuzvišeni g. Biskup uz učešće svih svećenika Bačkog dekanata. Prigodnu propovijed je održao vlč. o. Mijo Škvorc DI. a zatim je govorio još i g. Biskup na sva tri jezika, na opće zadovoljstvo naroda. Župski zbor pjevača skladno je otpjevao misu sa svim promjenljivim dijelovima. Naroda je bilo oko 1500 osoba a svetih pričesti oko 400. U nedjelju pred Petrovo blagoslovljen je obnovljeni križ pred župskom crkvom. Blagoslov križa uz kraći prigodni govor obavio je bački župnik. Troškove obnove križa snašala je Crkvena općina.

DVJESTOGODIŠNJICA CRKVE — JUBILARNA GODINA ZA ŽUPU BAČ, PROSLAVA JUBILEJA

Crkva je građena od 1773 do 1780, te su godine 1973 do 1980 jubilarne godine za župu Bač. Na sjednici Co. na prijedlog g. Župnika, odlučeno je da se 1973 godina, kad se navršava 200 godina od postavljanja temelja bačkoj crkvi, proglasi jubilarnom godinom i da se skromno proslavi. Za proslavu je trebalo crkvu izvana opraviti, jer je izvana vrlo lošu sliku pružala a također i iznutra neke koncilske odredbe sprovesti. Kad su je naši stari sačuvali i nama lijepu predali, čuvajmo je i mi i po mogućnosti još ljepšu predajmo potomstvu. Odlučeno je skupljati dobrovoljne priloge vjernika za generalnu opravku crkve izvana. Kroz pet godina skupljalo se, te skupljenim novcem od vjernika, zatim novcem dobivenim za prodati cijeli vrt Župskog dvora i pomoć dobivenu od Crkvenog Karitasa, 1972 godine crkva je generalno opravljena, u novo ruho obučena i spremna, da proslavi svoj jubilej. No ne smijemo zaboraviti, da su još uvijek i toranj i krov problematični, na kojima će se u skoroj budućnosti morati izvršiti radi-

kalni zahvat. Da bi proslava 200 godišnjeg jubileja imala za nas i svoju duhovnu stranu učinit će se tokom ove godine slijedeće oglasio je župnik u crkvi na dan Nove Godine 1973: Svaki dan će zvono zvoniti poslije podne u tri sata s pozivom, da svaki izmolimo jedan Očenaš, Zdravo Marijo i Slava Ocu... Presvetom Trojstvu u zahvalu na primljenim svim dobročinstvima i milostima u ovih 200 godina, svake prve srijede u mjesecu nećemo jesti mesa, niti mesnate hrane (bez obaveze pod grijeh) kao zadovoljštinu za mnoge grijehe, počinjne u ovih 200 godina, pred Petrovo krizma, a na jesen poslije Svih Svetih pučke misije, posveta crkve i skromna proslava 200 godišnjice crkve.

Između 11 i 18 novembra 1973 godine održane su pučke misije. Misije su vodili misionari Družbe Isusove o. Ivan Loina i o. Zvonko Majić, odnosno o. Vereš dr. Tomo dominikanac. Riječi misionara, a još više milost Božja potakli su vjernike na poboljšanje života, na nasljedovanje kršćanskog života naših predja, te s Božjom pomoću zakoraknulo se u slijedeće stoljeće, koje neka bude uzorom kršćanskog života onima što iza nas dolaze.

POSVETA CRKVE U BAČU 1973 GODINE

Na zadnji dan misija, dne 18 novembra 1973 godine, na molbu domaćeg Župnika, a i po želji svih vjernika župe Bač, došao je u Bač g. biskup Matija Zvekanović i uz brojnu asistenciju svećenika gostiju kao i svih svećenika Bačkog dekanata, te uz prisustvo dupkom pune crkve vjernika, posvetio je bačku crkvu u čast Sv. Pavlu apostolu. Iza posvete crkve slijedila je svečana kancelebrirana sveta misa, koju su uz g. Biskupa koncelebrirali bački sinovi: g. Josef Öffenberger, dr. Marin Šemudvarac, Ivo Topalić i Josip Leist. Ovom posvetom ubrojana je bačka crkva među prva Božja svetišta u biskupiji.

Vanjska proslava jubileja, kojoj je prisustvovao gospodin biskup Matija Zvekanović, svećenici gosti, časne sestre i lijep broj vjernika, održana je po podne u crkvi prigodnom akademijom s bogatim programom:

1. Papinska himna, na tri jezika: Pjevaju svi,
2. Referat o župskoj crkvi: čita župnik Ivo Topalić,
3. Gospode, volim tvoj lijepi dom: recitira Ivica Šemudvarac

4. A szeretet tevékenysége: Cseke István
5. Die Kirche: Jakob Pfeifer, bogoslov,
6. Marijina smo djeca mi: Pjevaju djeca župe Bač,
7. Referat o crkvenoj općini: čita Antun Batrolović
8. Zborna recitacija: Sakramenti: Starija školska mladež
9. Pjesma: Kakav prijatelj je Isus: Pjevaju župski pjevači
10 Zborna recitacija: Molitva za obitelji: Starija školska mladež
11. Nosimo svjetlost: recitira Marija Vuković
12. Mađarska recitacija: Cseka Klára
13. Pjesma: Marijo, o Marijo.....: pjevaju djeca župe
14. Euer Erinnerung: recitira Lidija Čoban
15. Naša Crkva, naše blago: zborna recitacija mladeži
16. Sveta majko Crkvo: recitira Ankica Horvat
17. Pjesma: Hoćemo Boga... pjevaju svi

Na kraju akademije govorio je preuzvišeni g. Biskup i izvođačima programa i prisutnim vjernicima, kako je sve bilo lijepo i korisno, lijepo za vidjeti, a korisno za nasljedovati.

Za sav rad u Crkvenoj općini zaslužni su svi članovi svih crkvenih odbora kroz ovih 50 godina, od prvog do sadašnjega, pa neka im je svima na ovom mjestu od Boga nagrada i od Crkve hvala!

Literatura

Magyarország vármegyéi és városai
G. Balog: Notitiae paroeciae Bač
Kronika župe Bač
Balog Gy.: A bácsi plébánia 100 éves emléke
Corpus juris civilis: Novella imperatoris Justiniani XI.
Daniel Farlatti: Illiricum sacrum.
Ferdo Šišić: Povijest Hrvata.
Schematismus suboticanus

Pogovor

Ova brošurica, pripojena kaledndaru, nije nikakva znanstvena rasprava o Baču. Izdato je tih rasprava već dosta, pa i nedavno pod naslovom: Drevni Bač. Ova brošurica samo u najkraćim crtama iznosi kratku povijest Bača, ali zato više život mjesne Crkve u Baču, što je ova i koliko učinila za opću crkvu. Svrha je ove brošurice u pamet dozvati našu mjesnu crkvenu prošlost, istaknuti sadašnjost, i sve to sačuvati i predati našem potomstvu. Iskustvo nam govori da naši vjernici vrlo malo znaju o prošlosti mjesne crkve u Baču, osobito mladi. Zato ova brošurica hoće, barem donekle, da popuni tu prazninu i svima pobuditi poštovanje prema prošlosti, ljubav za sadašnjost i ustrajnost za budućnost.

Istovremeno u ovoj se brošurici iznosi rad Crkvene općine kao pomagačice Crkve kroz prvih pedeset godina (1923-1973) Na ljubavi, poštovanju i žrtvama, koje su naši stari uvijek iskazivali Crkvi, neka se uči današnji mladi naraštaj i neka jednakom ljubavlju ljubi i poštuje svoju Crkvu.

Na koncu jedna mi je samo želja, da sa kakvom sam radošću i s kolikom ljubavlju ja sricao ove retke, da sa toliko ljubavi bude ova brošurica primljena. Neka ona bude jedan skroman poklon mojim vjernicima, dobrim zemljacima i dragom Baču, iz kojeg sam nikao. PISAC.

SADRŽAJ

Bogu hvala!